

Voorlopige Standpuntbepaling Energietransitie Meerssen

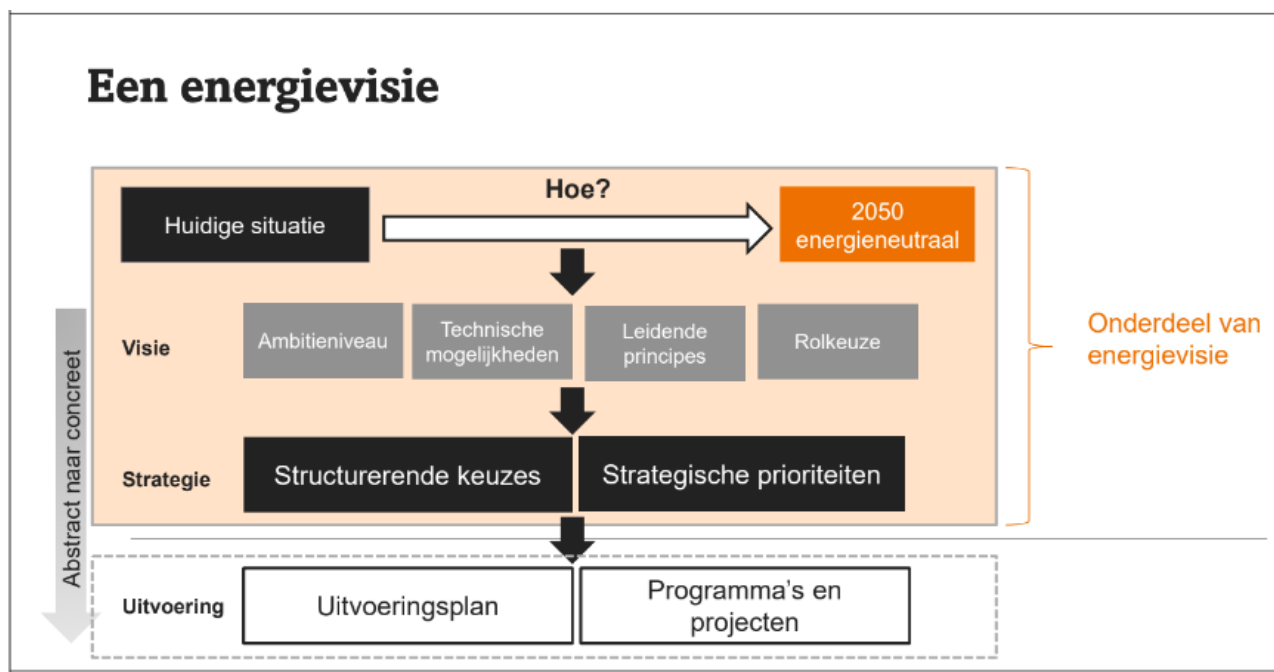
Introductie

Wereldwijd blijven we ver verwijderd van de nodige reductie van CO2 en zijn de voorspellingen somber rond het terugdringen van klimaatverandering en aantasting van natuur en biodiversiteit. Het zijn juist de meest welvarende landen, en meest welvarende inwoners, die de meeste CO2 uitstoot veroorzaken.

Meerssen is een gemeente met relatief veel rijke inwoners en een groot percentage eigen huisbezit. Huizen minder afhankelijk maken van (vervuilende) energie is niet alleen nodig voor ons klimaat en natuur, maar kan ook financiële voordelen opleveren en mensen en organisaties minder afhankelijk maken van de globale marktontwikkelingen. Momenteel zijn die niet erg ongunstig, maar juist fossiele brandstof is niet oneindig en het vervoer ervan kan ook voor problemen zorgen. De kwetsbaarheden in onze energie-infrastructuur zijn het meeste zichtbaar momenteel in de elektriciteitstoevoer, waarbij er voor grote gebouwen een lange wachtlijst is tot nieuwe elektriciteitsaansluitingen. Het net zit in Zuid-Limburg bijna compleet vol.

Energie is ook een basisbehoefte; energiearmoede kan schadelijk zijn voor onze gezondheid en zelfs leiden tot sterfte. Jaarlijks sterven er mensen in hitte- of koudegolven, ook in Europa.

De gemeente heeft in haar eerste BOB-bijeenkomst over energie gepleit voor de principes: betaalbaar en economisch krachtig, betrouwbaar en veilig, Duurzaam, Rechtvaardig en participatief, Bewust ruimtegebruik en leefomgevingskwaliteit, Transparante afweging van belangen. De energievisie werd als volgt voorgesteld:

Onze Leidende Principes

Wij zouden onze algemene leidende principes willen formuleren als:

- 1. We zien toegang tot energie als een recht voor iedereen, dat betekent dat energie betaalbaar en toegankelijk moet zijn onafhankelijk van het inkomen en de capaciteit die een huishouden ter beschikking heeft.** Dit is niet alleen een financiële kwestie. Het is toch best complex om verder te isoleren en over te schakelen. Er leven veel vragen en zorgen onder inwoners: ontzorgen zal bijdragen aan het willen en kunnen toepassen van technologieën.
- 2. Energie moet duurzaam zijn, dat wil zeggen: niet of zo weinig mogelijk bijdragen in toename van CO2, ook bij de productie van technologieën.** Dat betekent ook dat er zicht moet komen op productieketens. Daar zijn in Europees en Nederlands verband allerlei afspraken over en die kennis moet ook voorhanden zijn bij de gemeenten, inclusief een veel actiever recycle beleid.
- 3. De Energiehuishouding moet natuurlijk veilig zijn, maar ook robuust,** of in andere woorden, we moeten niet te zeer van één energiebron afhankelijk zijn, zeker als die energiebron eigendom is van een andere instantie dan de gemeente zelf (zoals het geval is met het gas van Rusland). Veiligheid geldt ook voor natuur en milieu. We gaan er niet over als gemeente, maar kernenergie zou voor ons geen oplossing zijn.
- 4. Een transitie in energie moet niet leiden tot extra hinder en overlast** zoals geluidsoverlast, trillingen, verontreinigende emissies naar bodem, water en lucht of andere merkbare hinder. Als we de grond ingaan, moeten de gevolgen voor onze grondwaterhuishouding goed in kaart zijn gebracht en niet leiden tot aantasting van de drinkwatervoorraden. Warmtepompen kunnen geluidshinder veroorzaken en daar moet aandacht voor zijn, bijvoorbeeld in regelgeving en bewustwording.
- 5. Het kostenplaatje van technologieën en toevoer is ook erg belangrijk** en bepaalt mede de uitvoering; het is niet allesbepalend, maar absoluut belangrijk. Voortvloeiend uit principe één: niet alle kosten moeten doorberekend worden aan de eindgebruiker. We vinden dit een publiek belang waarbij de gemeente deels aan zet is.

De ambitie en de snelheid

Onzes inziens is de urgentie groot om de uiteindelijke doelstelling op klimaatgebied conform het nationale klimaatakkoord te halen; bovendien zijn er wettelijke vastgestelde kaders die de gemeente ertoe verplichten om te werken aan energietransitie. We zouden graag mijlpalen willen formuleren iedere vijf jaar zodat we B&W eraan kunnen houden en goed kunnen toezien op de voortgang in het behalen van de uiteindelijke doelstelling.

Daarbij ligt het zwaartepunt in de huidige fase naar onze mening in het zoveel mogelijk energiegebruik terugdringen; in latere fases zou het overstappen op andere bronnen een meer prominente plaats moeten krijgen.

Meerssen

Daarmee samenhangend: we pleiten ervoor dat de gemeente haar best doet Enexis te faciliteren in het verbeteren van het stroomnet, zodat netcongestie zo snel mogelijk wordt opgelost. We pleiten er ook voor dat er samen met andere gemeenten en instanties gevraagd wordt aan de nationale overheid en de provincie dit zoveel mogelijk te faciliteren. Ter verduidelijking: de rol van provincie kan bijvoorbeeld zijn grondonteigening ter bevordering van de netinfrastructuur. Devies moet zijn: geen getreuzel en niet naar de ander kijken, maar zelf aanpakken wat we kunnen aanpakken.

De gemeente heeft daarbij de taak om in haar regelgeving aan te sturen op aardgasvrij bouwen. Uitzonderingen op die regel voor nieuwbouw kunnen onzes inziens alleen maar bij hele specifiek omstandigheden, zoals de wet die voorschrijft.

Keuzes in Leidende Principes

Onze leidende principes lijken wellicht veel op die welke toegelicht zijn op de eerste BOB-bijeenkomst van de gemeente Meerssen. Er zijn echter wel duidelijk een aantal keuzes die we als GroenLinks Meerssen anders maken:

- A) **In het omgevingsplan van de gemeente moet duidelijk zijn dat alle nieuwbouw moet voldoen aan huidige regelgeving gericht op aardgasvrij bouwen; daarnaast moet duurzamer verbouwen vergemakkelijkt worden.** We hebben er op dit moment geen zicht op wanneer ontheffingen gegeven worden, met uitzondering van de wettelijk toegestane specifieke situaties. Idealiter zouden alle verduurzamingsmaatregelen - ook als ze te maken hebben met de constructie van het huis (dak en vloerisolatie) - standaard vrijgesteld moeten zijn van vergunningplicht. Zo'n generieke ontheffing is mogelijk en wordt toegepast in andere gemeenten. Ook zou de welstandcommissie warmtepompen aan gevels moeten kunnen toestaan (voor zover dit nu nog niet het geval is). Ook gemeentelijke ondersteuning van particulieren bij het verplichte fauna-onderzoek en soortenmanagement (assessment en beheer) bij toepassing van muurisolatie vinden wij nodig.

- B) **We pleiten voor een publieke energiemaatschappij, ook voor het leveren van warmte voor specifieke doelgroepen en andere geïnteresseerden.** De discussie over het inperken of terugdraaien van privatisering van huidige energiebronnen (elektriciteit en gas) is een Europese met mogelijkheden op nationaal niveau. Dus er lijkt weinig mogelijk voor de gemeente. Maar bij de aanleg van voorzieningen voor warmtetoevoer kan de gemeente wel inzetten op collectieve voorzieningen.

We willen een andere keuze voorstellen dan die welke verschillende malen aan onze raad gepresenteerd is; een collectief warmtenet versus individuele oplossingen. Of een warmtevoorziening publiek wordt georganiseerd of niet, hangt naar onze mening niet af van de keuze voor een bepaalde techniek voor warmteaanvoer. Ook als er gekozen wordt voor een combinatie van (aanleg van) luchtwarmtepompen en van een warmtenet voor een deel van de gemeente kan dat via een publiek bestuurde energiemaatschappij georganiseerd worden. Zie bijvoorbeeld Suntherm in Denemarken:

<https://www.irena.org/Innovation-landscape-for-smart-electrification/Power-to-heat-and-cooling/30-Heating-and-cooling-as-a-service#:~:text=BOX%206.17%20Heating%20as%20a,consumption%20patterns%20and%20weather%20forecasts.>

Meerssen

We betwijfelen het mogelijk is om in Meerssen (diep) in de bodem lokale warmte op te halen. Reeds beschikbaar bodemonderzoek (op enkele locaties) suggereert een zeer gevarieerde ondergrond met allerlei waterstromen. Er zijn verder terechte twijfels over een de constructie met Chemelot als warmteleverancier voor de langere termijn. De vraag is of het wel duurzaam kan worden, wat het nu niet is. Op termijn is het plan van de grotere bedrijven op Chemelot om steeds meer over te stappen op fijn chemie en de kunstmestproductie af te bouwen. Het is daardoor vrij zeker dat de grote warmtebronnen op dit industrieterrein steeds minder warmte gaan leveren.

Op dit moment lijkt de aanleg luchtwarmtepompen veelbelovender en goedkoper gezien deprijzdalingen bij die techniek.

Een publieke warmtevoorziening moet naar onze mening voor inwoners een warmtepomp of een andere warmtetoevoer verzorgen tegen een betaalbare gebruiksprijs (concurrerend met gas). Het maakt gebruik van de meest effectieve en goedkope warmtetechniek. Het ontzorgt burgers in het uitzoeken, investeren en plaatsen en onderhouden van een warmteaansluiting.

Leidend in dit principe is dat energie-infrastructuur een publieke aangelegenheid is die maar ten dele overgelaten kan worden aan de markt. De overheid is verantwoordelijk geweest voor de grote infrastructurele voorzieningen en is dit nog steeds. We leggen de verantwoordelijkheid voor nieuwe wegen ook niet bij de markt. En ons huidige energienetwerk is er gekomen door publieke investeringen. Het devies van de overheid was meer dan 50 jaar geleden: 'van kolen op gas'. Als we het aan de markt hadden overgelaten zouden velen van ons nu niet op veel goedkoper en schoner gas energie verbruiken. De privatiseringsgolf van de laatste decennia staat een grootschalige investering in energietransitie in de weg.

De uiteindelijke technische keuze is ondergeschikt aan de leidende principes. Prijzen voor bepaalde technieken zijn snel aan het veranderen en ook de technieken ontwikkelen zich continu.

We vinden de proef gericht op ontwikkeling van een publiek warmtenet veelbelovend. Er wordt echter te veel naar slechts één techniek gekeken. Het gaat ons meer om de bestuurlijke ontwikkeling. Het feit dat tientallen gemeenten met provincie samenwerken voor gezamenlijke oplossingen die betaalbaar moeten zijn voor inwoners. Laten we dit principe vasthouden en uitbreiden. Al in de eerdere fases van het collectief warmtenet-initiatief is verhelderd dat er geen langdurige afhankelijkheid van een bedrijvencomplex als Chemelot mag ontstaan. Goede leidraad. Kunnen we dit samenwerkingsverband ook inzetten om andere alternatieven te blijven onderzoeken, met name: het door een publieke energiemaatschappij aanbrenge van warmtepompen?

C) **We zien efficiëntie-voordelen om binnen een collectieve samenwerking tussen gemeenten andere vormen van publieke dienstverlening te onderzoeken en toetsen en gezamenlijk op te trekken als het aankomt op het in kaart blijven houden van alle technische mogelijkheden.** Het zou niet zo moeten zijn dat iedere gemeente zelf het wiel moet uitvinden.

D) **We pleiten voor het ontzorgen van huishoudens die zelf niet de kennis en kunde hebben om te isoleren en over te stappen op andere energiebronnen.** Energiescans met stimuleringsmaatregelen zijn een eerste goede stap. Maar niet een eindpunt. Wij vragen ons af:

-Kan er niet nog meer aangeboden worden aan het regelen en betalen van maatregelen voor deze doelgroepen, bijvoorbeeld grotere investeringen of nog niet bereikte doelgroepen? We denken daarbij ook aan ouderen die het allemaal te complex vinden.

-Is al het mogelijke al bereikt op het gebied van isoleren bij Wonen Meerssen?

Meerssen

-Ook verenigingen en andere organisaties met een non-profit doel zouden geholpen moeten worden.

E) Het stimuleren van individuele en kleinschalige verandering is ook heel belangrijk en nodig.

We zien hierin nog kansen in maatwerk. Bijvoorbeeld:

-Er is een site waar mensen uitvoerig de maten van hun huis doorgeven en er dan een advies uitkomt op isoleren en energietransitie: <https://www.tue.nl/en/research/research-groups/building-physics-and-services/building-performance/renovatieverkenner> (Renovatieverkenner). Wat als we enkele voorbeeldhuizen laten invullen? Sommige buurten in groot Meerssen bestaan uit soortgelijke huizen. Het antwoord van de burgen kan dan nuttig zijn als voorbeeld.

-kan de gemeente helpen in het aanwijzen van criteria voor 'goede' warmtepompen? Of helpen met controle van pompen? Zo is er bijvoorbeeld een meetinstrumentje voor een paar tientjes mogelijk dat kan meten hoe goed iemands warmtepomp werkt.

-Kan de gemeente bijvoorbeeld kleine cadeaus aanbieden zoals klimaatfolie bij dakisolatie or kitmateriaal voor strips? Het gaat ons daarbij meer om de symbolische uitstraling dat mensen iets gratis kunnen krijgen omdat ze goed bezig zijn.

-kunnen buurtinitiatieven worden gestimuleerd om samen te werken in verduurzaming.

Bijvoorbeeld een bedrijf wordt uitgenodigd die warmtepompen aanbrengt voor een bijeenkomst met geïnteresseerden en waarbij er een kleine collectieve korting is bedongen (zo een initiatief was opgezet in Bunde een tijd geleden bij zonnepanelen).